

הדגל האמריקני מתנופת מעוז הספריה האמריקנית ליד "בית ביאליק", ברחוב ביאליק.

הדגל הסובייטי ליד בית הכנסת חספרדי ברחוב שד"ר הצילומים: ארז

עתה מותר לגלות...

מוכרונותיו של "סליק"

ארכו. לאט לאט, כשהוא נשען על כפות ידיו, השתלשל גברי פנימה. עמד, כש רק ראשו מציץ מתוך האדמה, ואחר התכופף לאטו ונעלם במעמקי האדמה. קולות נקישת מחבת במחבת, סיפרו לנו — שאף שם יש עניין בכריגים למכיר. עד מהרה הושיט לנו מכסה עגול של חבית רגילה שברגילות.

"סליק" זה היה מבוא רבועי של לבנים, (שאינו מפעיל את מגלה המיקר, שים, אשר בעזרתו חיפשו הבריטים את מחבואי-הנשק) בתחתית המבוא היו שני פתחים, שלא היו אלא קצותיהן של שתי חביות, אשר היו מוחבאות עמוק באדמה, חגורות שק מוזהב — למען לא יחלידו.

בלב רבים מצטיירים ה"סליקים" בדמות אותו ה"סליק", אשר מצא או האנגלים ביגור. בדמות אולם תת-קרקעי, אשר סלע-ענק עליו בעזרת מנוף חשמלי או סתם קומפרסור. חדר אשר בתוכו נוספות קרניות על גבי פסים, ואשר ממנו מעלים את הנשק במעלית, אל פני הקרקע. לאמיתו של דבר, היה רוב הנשק של הפלמ"ח חבוי ב"סליקים" קטנים ובינוניים, מעין אלו אשר נמצאו ריקים בחפוש ביגור, ורק מיעוט קטן בלבד היה מוסתר במח"סנים גדולים ומרכזיים, בעלי סדור משובכלל ומפותח, דוגמת יגור. במשך אחר, אף הוא בעמק, היה סידור מעין ביותר. עמוק עמוק באדמה. עמדו חמש חביות ענק, על גבי סט עצום. מכונה היתה מרימה את הסט הזה, עד לפתח עגול, — בקוטר של חבית אחת. ע"י סידור מיוחד ניתן לסובב את הסט על גבי ציר, ולהגיש את החבית הרצויה לפתח.

אף ה"סליקים" המצויים נתחלקו לשני סוגים, ל"סליקים" סתם ול"סליקים" עליונים. הואיל ופתיחתו של "סליק" תבעה עבודת לילה ארוך ומייגע, ולע"תים יותר מזה — נאלצו להטמין את הנשק ב"סליקים" זמניים, אשר היו קרובים יותר לפני הקרקע ונקראו לכן — עליונים. בזמן שמחלקה התאמנה בנושק ולא נשקפה סכנת חיפוש, היו מטמין גם את הנשק מאחורי חבילת תבן במתבן או בתוך צינורות ברזל, שנועדו מטבע ברייתם להשקות את השדות. אחרי תום תקופת האמונים, היו ה"כלים" נעלמים שוב במעמקי האדמה.

לתקופת האמונים היו נוהגים גם

קבוצת חיילים בריטיים, אשר סירה ביער גניגר, לפני שנתיים לערך, נת קלה בקבוצת בחורים שהתאמנה בנושק חם. החיילים מהרו להזעיק כוחות צבא ומשטרה למקום. נערך חיפוש מדוקדק ביער, במערותיו ובמשק הסמוך, אך הנשק לא נמצא. ברור היה שלא היתה שהות להוציא את הנשק מהמשק. לאן נעלם הנשק? תמחו הקצינים הבריטים, ורבים מחברי קבוצת אנשי הפלמ"ח שהתרחקה מהמקום במהירות.

עברו ימים אחדים, בסביבה שרר שקט, לא נראו כל סימנים שיכלו לה"י עידוד חשש לנסיגות נוספים לה"י פושים. בכל זאת החליט מי שהחליט, שיש להעביר חלק מהנשק מהמקום. יצאנו, קבוצת אנשי פלמ"ח, "סליקים" — בלשון הימים ההם, בלוחית הנשק הפלוגתי, או כפי שנקרא בפינו — גברי. גברי היה הנשק של הפלוגה, הוא היה גם היחיד שידע על מקום המצא של ה"סליקים". הוא לא סמך לא על משה ולא על תרשים, לא האמין בכוחם של אלה לשמור סוד. את מקום ה"סליקים" זכר ורשע על לוח לבו, ואכן גדול היה כוח זכרונו.

בחצות לילה, כאשר גשם שוטף ניתך ארצה וגירש את השומרים לתוך בקתור תיהם, יצאנו משער המשק וצעדנו בש ביל העולה לעיר. אפלה גמורה קידמה את פנינו, רגלינו ניבטו באבנים, וע"י פים שובבים היכו בערפטינו.

"כאן" אמר גברי בבטחון, בשעה שהגענו להצטלבות של משעול רגיל שברגילים, במשוכות צברים דוקרניות מיד נתפורנו. ארבעה מאתנו שמרו על מבואות החורשה כאשר אקדחים של"י פים בידיהם, ושנים אחרים — חצרי באדמת היער הלחה, במעדרים קטנים וקלים, אחרי שעה קלה של חפירה, נתגלו באדמה, — בעומק של ששים סנטימטרים לערך — שורה של ארבעה פרשים מרוששים, מונחים זה ליד זה, אשר הסתירו את פתח ה"סליק", מ"ה סולקו אלו, נתגלה לעין מכסה-ברזל עגול, שהוצמד לצינור מופת ע"י ארבעה אומים איתנים, ברוב עמל עלה בידנו לפתוח בריגים חלודים אלו. "ש"י תים לא פתחו כאן" אמר גברי, "הזהרו לא להרעיש מדי". המכסה ניתק ממקומו בחריקה צורמנית, נתגלה פתח אפל, ארבעים ס"מ רחבו ואשר חמישים

לסדר סידורי הבטחה מיוחדים ומעוררים, שמור היה ניצב על גג המגדל או האסס, ונותן אות בשק או בדגל, במקרה שנתגלתה תנועה חשודה בסביבת המשק. השערים ננעלו ושוערים הוצבו על ידם, לעתים אף הוצב שלט "הכניסה אסורה" — ימחלת הפה וה"סליקים"...

ברור שהיה חשש רציני, שהתאמת פעמים רבות, שהנשק יתקלקל בהיותו נתון במעמקי האדמה. לכן התחכמו ה"סליקים" למיניהם ושמרו על הנשק — בפני התלודה בעיקר — בתכסיסים שונים. רובים, סטנים ומקלעים נמרחו בשכבת "גריס" עבה, הקנים מולאו אף הם, והחלקים העדינים יותר נמרחו בשכבת שמן-עבה וקרישה. אחר עטפו את ה"כלים" בשכבות גיר, אשר אף הן נלפתו בחבל קשירה דק, לכל "כלי" צורך פתח ססיפר על סוג ה"כלי" וטיבו. קשה היה בלי פתח זה להבחין בין רובה לרובה, לאחר שחותר — נו"ס"ף על הנירות — גם בסמרטוטים ושיקים.

את הכדורים שהוצאו מה"סליקים" היה צורך לגבב היטב, בכדי להוריד מהם את שכבת השומן אשר דבקה בהם לעתים. בדרך כלל היו הכדורים של הימים ההם אוסף ראוי לשמו עבור כל מוזיאון צבאי. במטחחים נתגלה לעתים תכופות למדי, שלמעלה ממחצית הכדורים הם עקרים. (ברור שלמטחחים בחרו את הכדורים הגרועים ביותר). הכדורים היו שונים ומשונים. כמעט שלא נמצאו שתי חפיסות מאותה ארץ ומאותה שנת ייצור. אפילו כדורים תוריים כיום נמצאו לעתים באוסף מגוון זה.

והוא הדבר לגבי הרימונים. חייל בכל צבא בעולם, חייב לדעת סוג אחד של רימונים או שנים, אך בשעורי הרימונים של הפלמ"ח בימים ההם, חייב היה אדם להיות בעל זכרון מעולה ביותר, כדי לזכור את התכונות השונות של כל הרימונים למיניהם. משנשלפו ה"כלים" מתוך ה"סליק", בו נמצא גברי, היה צורך למחר ולהעבירם מהמקום. איש לא העלה על דעתו כמובן דרך אחת מאשר ליטול ולהעבירם מס אותם על הכתף, ולהעבירם למח"ב, במקום בו מחכה המכונית.

כן, אף זו היתה אחת הבעיות הקשות — כיצד מעבירים את הנשק? בתחלת המלחמה שלנו, הודיעו כתבי עתונות-חוק לארץ, שמכוניות נוספות זפת נוסעות בכיוון הגליל. ואכן היה בזה שמץ של אמת. מיכ"ל, עטופי שקים מוזהבים, אשר הכי"ל נשק ותחמושת של "ההגנה" מהרו צפונה. אך הובלה כזו של נשק אופשרה רק בערוב ימי המנדט, כאשר הצבא הבריטי היה כבר ברגלו האחת בחוק לארץ. לא כן בימי המחתרת. מקבץ

נען, אשר הוקף בחיפוש פתח, הוצא שק עם "כלים קטנים", בתוך מכונית משא עמוסת זיפוף, לעיני הצבא הבריטי ממש. מגניגר הוצאנו את הנשק בתוך תנור ארוך וגבוה, מעין אלה המצויים במקלחות. התנור שהוביל את התנור ל"תקוף", נתקלקל בדרך. פסי רול רכוב של שוטרים בריטיים שעבר במקום הציע את עזרתו להעברת המכונית לגרזי, בעפולה...

בעיה חמורה, נוספת — אשר פתרונה הפך במשך הזמן לתורה שלמה — היתה בעית סגירת ה"סליק". ברור שהיה הכרח לסגור את ה"סליק" כדי שאיש לא יוכל לחוש, איה פתחו של זה, לשם כך נהגו ה"סליקים" המומ"חיים להתעסק קצת בגיאולוגיה. הם התאימו את סוג העפר והאבנים ששכבו לבור — אשר היתה את פתח ה"סליק" — לסוג האדמה, אשר באותו הרובד. אחר שנתמלא הבור, והאדמה נדרכה בחזק, קה, היו נוהגים לשחול למעלה שיחים קטנים על שרשיהם, ולפור על פתח ה"סליק", אבנים קטנות ועלי שלכת, באותה מידה שהם היו פזורים על פני כל השטח. ובאמת קשה היה למחרת, אף למי שהיה במקום, למצוא את פתח ה"סליק".

ברור שאבדו הרבה "סליקים" בצורה כזאת. בסותני שעד היום טמונים באדמת הארץ "סליקים" רבים שלא נמצאו עדיין. חלק מה"סליקים" הללו מתגלים במקרה. "סליק" במושבה בשרון נת גלה כאשר חפרו בורות לנטיעה בס"ו בשבת. "סליק" אחר נמצא בעת חריש עמוק.

עתה אפשר לכתוב על כך בעתונים. אך לפני — שנתיים בלבד! — לא היה איש נושא את שם ה"סליק", על דל שפתותיו לשוא!

